

การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
PERSONNEL ADMINISTRATION BASED ON THE LAYMEN'S FOUR BLISSFUL
HOUSEHOLD RULES IN BUDDHISM BY SCHOOL ADMINISTRATORS OF
ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF SAKHON NAKHON
ELEMENTARY EDUCATION SERVICE AREA 1

พระแก้ว อินทโชโต (ชัยชนะ)¹

PHRA KEO INTASOTO (SAYSANA)

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 359 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ จำนวน 40 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) t-test F-test (One-way ANOVA) และเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียง ลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านขันติ ด้านสัจจะ ด้านทมะ และด้านจาคะ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่มีเพศ อายุ การศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยเย็ด

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ผู้บริหารควรมีความประพฤติซื่อตรง ไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติไม่คดโกงควบคุมอารมณ์ ช่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน ควรมีภาวะผู้นำในการอดทนอดกลั้นกับเพื่อนร่วมงาน เมื่อประพฤติตัวอย่างไม่มีความจริงใจ และผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานที่เป็นกลางสำหรับเพื่อนร่วมงาน

คำสำคัญ : 1. การบริหารงานบุคคลตาม 2. หลักฆราวาสธรรม 4 3. ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this thesis were: 1) to study teaching-tasked teachers' opinions on school administrators' personnel administration based on laymen's four blissful household rules in Buddhism at schools under the Office of Sakhon Nakhon Elementary Education Service Area 1, 2) to compare the former's opinions on the latter's personnel administration as classified by variables of the former's genders, ages, educational level and work experiences, and 3) to examine the former's suggestions for the latter's personnel administration at their schools. The sampling group comprised 359 teaching-tasked teachers at the target schools under the aforesaid office. The research instrument was five-rating scale questionnaires containing forty questions, each of which possessed the reliability at 0.96. The statistics used for analyzing data incorporated frequency, percentage, mean, () standard deviation, t-test and F-test (One-way ANOVA), comparing pair differences with Scheffe's method.

Outcomes of the research findings :

1) Teachers' opinions on school administrators' personnel administration have been rated 'high' in the overall aspect, as rated in a single one out of four aspects. Each of them placed in descending order of means included: Khanti, tolerance; Sacca, truth and honesty; Dama, taming and taming oneself; and Caga, generosity.

2) The comparative results of teachers' gender variables have shown no significant differences in the former's opinions on the latter's personnel administration at schools under the above office, thereby ignoring the formulated hypotheses.

3) The former's suggestions for the latter's personnel administration following laymen's four blissful household rules in Buddhism have been offered. First, they should honestly behave with decency, controlling their emotions to subdue negative feelings of each other's mistakes. Next, they should win leadership for tolerating colleagues' insincere behaviors. Then, they should fairly assign tasks to colleagues.

Keywords : 1. Personnel Administration 2. Four Blissful Household Rules in Buddhism
3. School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษามุ่งให้บุคลากรปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของหน่วยงาน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจระบบคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้การบริหารจัดการมีความคล่องตัว เกิดความอิสระในการปฏิบัติงานภายใต้กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติงานได้รับการพัฒนา ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำในทางดำรงชีวิตภายใต้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์การโดยเฉพาะความมีคุณธรรม จริยธรรม การดำรงชีวิตตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ

หลักธรรมของบุคคลผู้มีความเกี่ยวข้องกันเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติตนต่อกันจึงจะทำให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขในสังคมเอาไว้ 4 ประการด้วยกันซึ่งอยู่ในหมวดธรรมที่เรียกว่า”ฆราวาสธรรม 4” ซึ่งมีความหมายว่า ธรรมสำหรับครองเรือนหรือธรรมสำหรับผู้อยู่ครองเรือน มี 4 อย่างคือ 1) สัจจะ ความซื่อสัตย์ต่อกัน 2) ทมะ การฝึกตน 3) ขันติ ความอดทนอดกลั้น 4) จาคะ การเสียสละ การแบ่งปัน มีน้ำใจจึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้ในโรงเรียน ถ้าผู้นำหรือผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ต่อคนรอบข้างจะทำให้คนรอบข้างไว้วางใจไม่เกิดความระแวงต่อกัน แต่แต่ละคนก็จะตั้งใจทำงานตามหน้าที่ของตนได้เต็มความสามารถ การงานที่ทำก็จะออกมาดีประสบความสำเร็จ ตามที่ตั้งเอาไว้ (2554, หน้า 139)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญจึงต้องการทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและกระทำการค้นคว้าหาความคาดหวังที่เกิดมีขึ้นของการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาเป็นแนวทางปรับปรุงและประยุกต์ใช้หลักธรรมในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาต่างๆ ในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

3. สมมติฐานของการวิจัย

3.1 ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน

3.2 ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน

3.3 ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน

3.4 ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ได้ทราบระดับความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

4.2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ได้ทราบผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูผู้สอน ต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

4.3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ได้ทราบข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 57.38 ส่วนใหญ่มีส่วนใหญ่อายุตั้งแต่ 30-40 ปี จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 42.06 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 65.18 และส่วนใหญ่อายุมีระดับประสบการณ์การทำงาน 10-20 ปี จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 42.06

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ ด้านซันติ ด้านสัจจะ ด้านทมะ และด้านจาคะ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลการวิจัยปรากฏดังต่อไปนี้

1) ด้านขันติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ระดับมากทั้ง 5 ข้อและอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 10 ที่ว่าปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเทตามความสามารถแม้จะมีปัญหาและข้อจำกัดของสถานศึกษา รองลงมาคือข้อที่ 3 ที่ว่าปฏิบัติตนโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ปฏิบัติตนในสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบ และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อที่ 1 ที่ว่า มีความอดทนต่อความยากลำบากเมื่อมีปัญหาสามารถแก้ไขได้ถูกต้อง

2) ด้านสัจจะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีด้วยกัน 2 ข้อ คือข้อ 3 ที่ว่า ผู้บริหารมีความจริงใจ ทำหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพของตน จนเกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานในสถานศึกษา และ ข้อ 9 ที่ว่าผู้บริหารมีความจริงใจที่จะช่วยเหลือ ให้คำแนะนำเพื่อนร่วมงาน เมื่อเกิดปัญหา รองลงมาคือ ข้อ 5 ผู้บริหารพิจารณาความดี ความชอบด้วยความเป็นธรรมซื่อตรง และยุติธรรม และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 7 ที่ว่าผู้บริหารตรงต่อเวลา ปฏิบัติงานด้วยความมานะมุ่งสู่ความสำเร็จ

3) ด้านจาคะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ระดับมากทั้ง 6 ข้อและอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 ข้อ คือ ข้อที่ 1 ที่ว่ามีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลหมู่คณะด้วยความเมตตาอารีต่อบุคลากรในสถานศึกษา และข้อที่ 7 ที่ว่า ปรับปรุงนิสัย ตลอดจนความประพฤติที่ไม่ดีอันเสียหายแก่ส่วนรวม รองลงมาคือข้อที่ 4 ที่ว่ามีการสร้างความพร้อมเพรียงร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่ และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 5 ที่ว่า รับฟังความคิดเห็น ของเพื่อนร่วมงาน ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ทำได้

4) ด้านทมะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 ที่ว่า ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองให้ดีขึ้น รองลงมาคือ ข้อที่ 9 ที่ว่า ผู้บริหารมีเทคนิคในการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ชักถามหรือให้คำปรึกษาหารือให้คำแนะนำต่างๆ และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 8 ผู้บริหารปฏิบัติตนและปฏิบัติงานด้วยความเสมอต้นเสมอปลายต่อเพื่อนร่วมงาน มีความเป็นกลาง

5.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

1) ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2) ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาธรรม 4 ไม่แตกต่างกัน

3) ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่มีระดับการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาธรรม 4 โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4) ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่มีประสบการณ์ทำงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาธรรม 4 โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

1) จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านซันติ ด้านสัจจะ ด้านจาละ และ ด้านทมะ อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารมีความจริงใจทำหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพของตนจนเกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานในสถานศึกษา และมีความจริงใจที่จะช่วยเหลือให้คำแนะนำเพื่อนร่วมงานเมื่อเกิดปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสีม สุขโขมโก ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือเมือง จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือเมือง จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย คือ 3.72 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง ส่วนระดับความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือเมือง จังหวัดอ่างทอง ในด้านต่ำสุดคือ ด้านการออกจากราชการ

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านซันติ ผู้บริหารมีความจริงใจที่จะช่วยเหลือให้คำแนะนำเพื่อนร่วมงานเมื่อเกิดปัญหา ทำหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพของตนจนเกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นกัศวรณ ประงค์พันธุ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมผู้นำเยาวชนตามหลักธรรมาภิบาล 4 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามพรานวิทยา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของเยาวชน เยาวชนส่วนใหญ่ต้องการผู้นำตามหลักธรรมาภิบาล 4 ในด้านการตัดสินใจและต้องการผู้นำในด้านเป็นแบบอย่างที่ดี

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทมะ ทั้งนี้ ผู้บริหารปฏิบัติตนและปฏิบัติงานด้วยความเสมอต้นเสมอปลายต่อเพื่อนร่วมงาน มีความเป็นกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์อภิชาติ สุนติกโร ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความจริงใจในการวางแผนนโยบายบริหารโรงเรียน โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนมีความก้าวหน้าและพัฒนาดีขึ้น การมีอาคารเรียนและห้องเรียนพอเพียง ด้านทมะการข่มใจ ผู้บริหารสามารถวางแผนบริหารงบประมาณได้เป็นอย่างดี โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้า ละวางความชั่วและทุจริต ซึ่งสอดคล้องกับ

เมื่อแยกออกเป็นรายด้านเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ด้านสัจจะ พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ด้านสัจจะ (ชื่อตรง ชื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง

ทำจริง) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีด้วยกัน 2 ข้อ คือ ผู้บริหารมีความจริงใจ ทำหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพของตนจนเกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานในสถานศึกษา และผู้บริหารมีความจริงใจที่จะช่วยเหลือ ให้คำแนะนำเพื่อนร่วมงาน เมื่อเกิดปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประครอง พงษ์ชนะ ได้ทำการวิจัย เรื่องการบริหารงานบุคคลตามหลักทรวาธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ควรส่งเสริมหลักทรวาธรรม ธรรมสำหรับครองเรือนหรือธรรมสำหรับผู้อยู่ร่วมกัน ความซื่อสัตย์ต่อกัน การฝึกตน ความอดทนอดกลั้นการเสียสละ การแบ่งปัน มีน้ำใจคุณสมบัติของผู้ที่สามารถสร้างเกียรติยศ สร้างปัญญา สร้างทรัพย์สมบัติและสร้างหมู่ญาติมิตรให้เกิดขึ้นได้สำเร็จด้วยกำลังความเพียรของตน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านสัจจะ พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักทรวาธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 1 ด้านสัจจะ (ชื่อตรง ชื่อสัตย์ จริงใจ พูดจริง ทำจริง) ผู้บริหารตรงต่อเวลา ปฏิบัติงานด้วยความมานะ มุ่งสู่ความสำเร็จ อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารตั้งใจทำงาน ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ โดยปฏิบัติสม่ำเสมอ บริหารงานด้วยความซื่อตรง ซื่อสัตย์ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประครอง พงษ์ชนะ ได้ทำการวิจัย เรื่องการบริหารงานบุคคลตามหลักทรวาธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย = 3.88) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสัจจะ (มีค่าเฉลี่ย = 3.99) ด้านทมะ (มีค่าเฉลี่ย = 3.93) ด้านขันติ (มีค่าเฉลี่ย = 3.79) ด้านจาคะ (มีค่าเฉลี่ย = 3.79) ตามลำดับ

2) ด้านทมะ พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักทรวาธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 1 ด้านทมะ (การฝึกตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ธรรม บัวทอง, พันตำรวจโท ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตำรวจนครบาล ตามหลักทรวาธรรม 4 กรณีศึกษา สถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านทมะ ตรงกับหลักคุณธรรมของตำรวจ คือ การรู้จักข่มใจ ฝึกตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจ ความดีเท่านั้น ตรงกับอุดมคติของตำรวจในข้อความที่ว่า “ไม่มีกมลในลาภผล” และ “กระทำการด้วยปัญญา”

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านทมะ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารปฏิบัติตนและปฏิบัติงานด้วยความเสมอต้นเสมอปลายต่อเพื่อนร่วมงาน มีความเป็นกลาง อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารมุ่งหวังให้โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้า ละวางความชั่วและทุจริต อาจจะเป็นเนื่องจาก ผู้บริหารมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์โดยรวมเป็นหลักในการทำงาน จึงได้พยายามบริหารงานให้โปร่งใส ไม่มีการทุจริต นับว่าเป็นผลดีต่อโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์อภิชาติ สุนติกโร ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักทรวาธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านทมะการข่มใจ ผู้บริหารสามารถวางแผนบริหารงบประมาณได้เป็นอย่างดี โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้า ละวางความชั่วและทุจริต

3) ด้านขันติ พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ด้านขันติ (ความอดทน ขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเทตามความสามารถ แม้จะมีปัญหาและข้อจำกัดของสถานศึกษา ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียร กำหนดมาตรการหรือกลยุทธ์ที่จะช่วยให้แผนบริหารโรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านขันติ พบว่า มีความอดทนต่อความยากลำบากเมื่อมีปัญหาสามารถแก้ไขได้ถูกต้อง อภิปรายได้ว่า ขันติเป็นหลักในการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐานประการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการตอบสนองความต้องการในการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่บุคคลผู้ปฏิบัติในลักษณะที่เป็นอุดมมงคลหรือความเจริญสูงสุดสำหรับชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธินันท์ นาค ได้ศึกษาวิจัยเรื่องทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีต่อการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามหลักฆราวาสธรรม 4 ผลการวิจัยพบว่า ด้านขันติ (ความอดทน) ข้าราชการตำรวจต้องมีความอดทนอดกลั้นขณะปฏิบัติหน้าที่ในทุกสถานการณ์

4) ด้านจาคะ พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ด้านจาคะ(ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อช่วยเหลือไม่เห็นแก่ตัว) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลหมู่คณะด้วยความเมตตาอารีต่อบุคลากรในสถานศึกษา และปรับปรุงนิสัย ตลอดจนความประพฤติที่ไม่ดี อันเสียหายแก่ส่วนรวม

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านจาคะ พบว่า รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ทำได้ อภิปรายได้ว่า บริหารสถานศึกษา โดยนำคุณธรรมในการฝึกฝนตนเองให้มีความเสียสละ ความแบ่งปัน การมีน้ำใจ เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ผู้ที่มีจาคะ จะเป็นเครื่องเสริมสร้างไมตรีให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์ช่อภิชาติ สนติกโร ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านจาคะ ความเสียสละ ผู้บริหารมีการร่วมประชุม คณะทำงาน เพื่อกำหนดแนวทางร่วมกันในการวางแผนบริหารโรงเรียน

7. ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จากผลการวิจัยทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านสัจจะ 2) ด้านทมะ 3) ด้านขันติ 4) ด้านจาคะ ได้นำมาเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัย การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า

1) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ด้านขั้นดี การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ข้อที่ 4 มีความอดทนต่อความยากลำบาก เมื่อมีปัญหาสามารถแก้ไขได้ถูกต้อง มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องมีความอดทน อดกลั้น ต่อความหนักและความร้ายแรงทั้งหลาย ตั้งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย อดทนต่อความลำบากตรากตรำ และเรื่องหนักใจต่าง ๆ ในการประกอบภาระงานอาชีพ เป็นต้น มีสติอดกลั้น คิดอุบายใช้ปัญญา หาทางแก้ไขเหตุการณ์ให้ลุล่วงไปด้วยดี

3) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ด้านทักษะ การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ผู้บริหารปฏิบัติตนและปฏิบัติงานด้วยความเสมอต้นเสมอปลายต่อเพื่อนร่วมงาน มีความเป็นกลาง มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรปฏิบัติตนและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบทำงานของตนด้วยความซื่อสัตย์ ไม่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง หรือผิดทำนองคลองธรรม ตั้งใจทำงานให้สำเร็จด้วยความระมัดระวัง ไม่เลินเล่อ ไม่ผิดวันประกันพรุ่ง มีความตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สำเร็จลุล่วงและเกิดผลดี

4) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ด้านจาคะ การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ทำได้ มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรสละอารมณ์ รู้จักปล่อยอารมณ์ที่จะให้จิตใจเศร้าหมอง ขุ่นมัวและเป็นข้าศึกต่อความสงบใจ เช่น ความโกรธ ความเกลียด เป็นต้น เพราะการเก็บกดอารมณ์ขุ่นมัวไว้นั้น ทำให้จิตใจเศร้าหมอง ทั้งยังทำให้ตัวเองเป็นทุกข์กายและทุกข์ใจด้วย

7.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรศึกษาสัมฤทธิ์ผลหลังจากมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

2) ควรศึกษาทัศนคติของผู้บริหารเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

3) ควรศึกษาการบริหารงานในสถานศึกษาตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักอิทธิบาท 4 หลักสังคหวัตถุ 4 หลักพรหมวิหาร 4 เป็นต้น

4) ควรศึกษาผลที่เกิดจากการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อื่นๆ ด้วย

8. บรรณานุกรม

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2536). **พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับครบรอบ 200 ปี แห่งราชวงศ์จักรี.**

กรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525 (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

กิติมา ปรีดีลก. (2532). **กระบวนการบริหารและนิเทศการศึกษาเบื้องต้น.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรบัณฑิต.

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2536). **เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง.**

กรุงเทพมหานคร

พนัส หันนาคินทร์. (2521). **การศึกษาของไทย.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2547). **หลักการบริหารโรงเรียน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.

พุทธทาสภิกขุ, (เงื่อม อินทปญโญ), (2530). **หลักธรรมของผู้ครองเรือน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

พระดณัย อนาวิโล (บุญสาร). (2554). **การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา : กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดนครสวรรค์.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมโกศาจารย์ ประยูร ธมมจิตโต. (2549). **พุทธวิธีบริหาร.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

9. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของ ดร.ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รศ.ดร.สุเทพ เมฆไธสง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ดูแล เอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณพระมหาดร.อำนวยการ.อำนวยการ มหาวีโร ดร.อุทัย กมลศิลป์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และ ดร.กฤตยากร ลดาวัลย์ อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ

ขอขอบคุณ นางวารภรณ์ ปัญญาประชุม ครูวิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ ผู้ให้การสนับสนุน และให้การอนุเคราะห์ คอยให้ความช่วยเหลือเป็นแหล่งข้อมูลสนับสนุนงานด้านเอกสารที่ใช้ในการประกอบทำวิทยานิพนธ์นี้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขออนุโมทนาขอบคุณ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่คอยช่วยเหลือชี้แนะแหล่งข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยไมตรีจิตอันดี

ขอขอบคุณผู้ให้การสนับสนุนและให้การอนุเคราะห์ ที่เป็นสมาชิกในครอบครัวเพื่อน ๆ และนักศึกษารุ่นพี่ที่เป็นกำลังใจ

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแต่ บุพการี บुरพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้